

Het Weeshuis van Staveren

In het boek *Staveren ó Staveren* uit 2002 is een alinea gewijd aan de gemeenschapszin in Staveren waarin het een en ander over het stadsweeshuis niet ontbreekt (blz. 54ev). In dit artikel proberen we de geschiedenis van deze instelling nog wat verder uit te diepen. In Staveren, was evenals in andere plaatsen, een instelling voor de opvang van ouderloze kinderen. Het weeshuis is niet te verwarren met de Weeskamer. Deze laatste was een instelling die, kort gezegd, de nalatenschap van wezen administreerde en regelde totdat ze volwassen of zelfstandig genoeg waren. Heel vaak kwam de weeskamer er aan te pas als één van de ouders uit een gezin kwam te overlijden en als er een nieuw huwelijk werd gesloten. Op dat moment moest de nalatenschap goed verdeeld kunnen worden. De oorsprong van het instituut Weeshuis voert ver terug in de geschiedenis. Zeker na de hervorming en door de groei van de bevolking nam de behoefte aan sociale en maatschappelijke voorzieningen steeds meer toe. Afhankelijk van de omvang en samenstelling van de bevolking kwamen soms tegelijkertijd weeshuizen van verschillende gezindten in één plaats voor, naast de algemene weeshuizen. Voordat men zover was werden de ouderloze kinderen vaak ondergebracht bij familie of andere gezinnen en bij echtparen zonder kinderen. De kerkelijke gemeente of de plaatselijke overheid zorgde dan voor de besteding van deze kinderen en voor een tegemoetkoming in het onderhoud. Andere inkomsten kwamen uit rente van bezittingen die de weeshuizen van oudsher bezaten of van arbeid van de wezen, de zogenoemde armenbossen die in de kerk stonden, van het "armen oortjesgeld" een soort belasting, van collectes en van de lommerd (lombartsgelt).

Het doel van de weeshuizen was om de kinderen goed op te voeden zodat zij later een zelfstandig leven konden leiden en daar hoorde een bepaalde vakopleiding bij. Nadat ze eerst bijvoorbeeld ergens als timmermansknecht of dienstmeisje konden werken, om daarmee wat inkomsten voor het weeshuis te verdienen, mochten ze het

weeshuis rond hun 18^e jaar verlaten. Uit de stad Edam is bijvoorbeeld bekend dat de kinderen bij laag water tussen de scheepshellingen naar spijkers moesten zoeken die dan wat stuivers oprachten. Maar, ook oudere personen "bejaarden" werden wel eens in het weeshuis opgenomen. Meestal was er dan al sprake van het wees- en armenhuis.

Soms bezaten de weeshuizen soms kleine woninkjes, camers genoemd, waar de gealimenterden (degenen die door de stad werden onderhouden) tegen een vergoeding mochten wonen. Dergelijke camers komen we ook vaak in Staverse archieven tegen. In Staveren kwam, voor zover bekend, alleen een "burger" weeshuis voor, dus voor alle gezindten. De stadsregering benoemde voor een bepaalde tijd de voogden en de weesvader- en moeder. Het is overigens wel bekend dat de gereformeerde kerk in Staveren ook armenvoogden hadden. Vermoedelijk om specifiek voor de wezen van de eigen lidmaten te zorgen. Aan de ander kant: in die tijd waren kerk en staat nog een zekere eenheid.

Het Armen Weeshuis

Het bestaan van armenvoogden komt al vanouds in Staveren voor. Kinderen die hun beide ouders verloren, zonder verdere familie te hebben die de verzorging kon overnemen, is helaas van alle tijden. Er moest dus een zekere achtervang geregeld worden om te voorkomen dat de kinderen tot bedelstaf of criminaliteit vervielen. De armenvoogden zorgden dat er toezicht en lijfbehoud over deze kinderen georganiseerd werd.

Wanneer het armen weeshuis als instelling in Staveren is gesticht is nog niet gevonden, maar vermoedelijk is dat in begin van de 17^e eeuw geweest.

Op 25 oktober 1627 dragen de bestuurders van de stad een huis met twee kamers op het terrein van het gesloopte Blokhuis als Armen Weeshuis over aan de armenvoogden van de Gereformeerde Kerk.

Ze worden vrijgesteld van de grondpacht onder het huis, zijnde 3 gulden en 5 stuivers, maar er moeten wel duidelijke huisregels voor het weeshuis worden gemaakt.

Overdadig gebruik van Hollands bier en tabak.

Als de uitgaven van het armen- en weeshuis soms niet gedekt kunnen worden heeft men aanvullende inkomstenbronnen achter de hand. De magistraat besluit in 1636 dat de doodgraver één carolus gulden aan de armen moet afstaan voor iedere dag dat hij een graf langer dan drie dagen open laat liggen en ook onbehoorlijke "brandewijndrinckers ofte andere wijn- ofte biernuttighers" kunnen een boete krijgen van 3 carolus gulden, waarvan 1/3 naar de magistraat gaat, 1/3 naar de wachtmeesters en zijn dienaars en 1/3 naar de armen.

Het zit de bestuurders echter niet mee als in dat jaar ook duidelijk wordt dat het armen- of gasthuis, dat eigenlijk gebruikt behoort te worden voor arme noodrftige personen, "misbruickt (is) geweest tot veel ongeregheden, te weten dat vele vagebonden ende bedelaars (van buiten), dien de luijegheijt liever hebben als den arbeit".

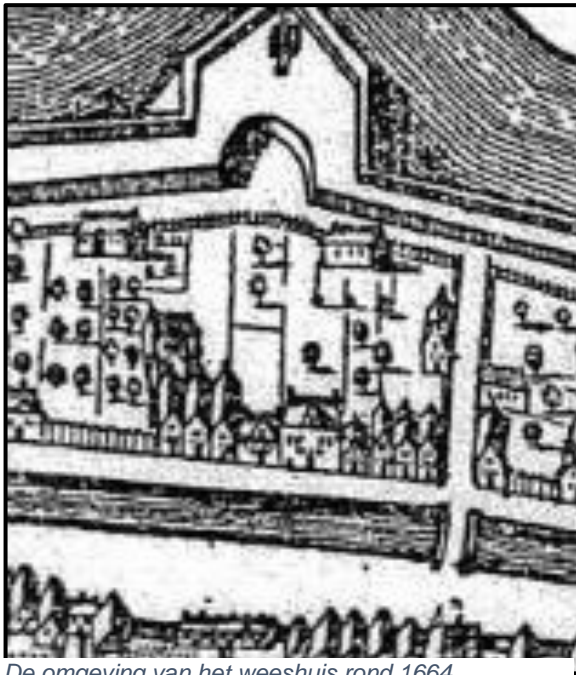
Het was zelfs zo ver gekomen dat enkele van die vreemdelingen "(over)daeghs aelmoese(n) vergadert hadden (die ze) des avonts aen Hollants bier ende toeback in overdaedt comen duerbrenghen, waerduer sij droncken sijnde vele ongeregheltheijden pleegghden 't welcke geensints behoorde getollereert ofte toegelaeten te (worden), maer ten contrarije geweert te werden".

De magistraat stuurt daarop de wachtmeesters en zijn dienaars er op af om te "verhinderen dat geen bedelarije in dese stadt solde geschieden". Verder leek het hun verstandig eens in de steden rondom te kijken hoe het daar toging, want als het Gasthuis als een "Beijert" gebruikt wordt was het beter "omme de Beijert geheel uit te roijen" en het tot bewoning van "arme wesen van burgers affcomstich bequaem te maecken". Het armen- en gasthuis zou dus een weeshuis worden onder nader te stellen "conditien ende

articulen". Dit onder het motto "daer sal geen bedelaer in Israëlsijn"!

Het armen- of gasthuis zal gesticht en gereed worden gemaakt als armen-weeshuis onder nader te stellen condities en artikelen, "aldus gedaen ende geresolveert op den raethuijse op huijden desen de 17e novembris 1636".

In 1638 ontstaan er blijkbaar spanningen tussen de verschillende groeperingen in de stad over de inkomsten want "hoewel de minnonijten gesinde swaricheijt (bezwaar) maecken om jaerlijcx enighe penninghen tot het weeshuijs vastelijck te (doneren), sullen

De omgeving van het weeshuis rond 1664

de arme wesen van minniste ouders affcomstich nochtans daerinne mede genomen worden, mits dat daarvan sal werden (gedoneerd) wat in redelijckheit bevonden sal werden te behoren. De mennonieten zullen zich ook moeten houden aan de "articulen dien bij een ijegelijcken naegecomen ende geobserveert moet werden".

Wanneer het nieuwe weeshuis gebouwd is en wat het heeft gekost is nog niet gevonden. We weten wel waar het gestaan heeft. Op de vogelvluchtkaart van Schotanus uit 166-4 is een groot stenen gebouw te zien in het Zuidooster Kwartier. Het zuidooster kwartier was toen nog een betrekkelijk nieuwe wijk en niet helemaal

bebouwd. Tussen de huizen en schuren lagen boomgaarden en moestuinen.

In 1714 gaat het niet goed met de financiële positie. De magistraat stelt daarom, met verwijzing naar een besluit van de Staten van Friesland uit 1707, om nieuwe revenuen aan te boren om de "zeer agterlijken staat van het weeshuis" op te heffen. De bestuurders "resolveren en arresteren bij desen (2 januari 1714) den impost (belasting) van de brandewijnen en gedistilleerde wateren (die opgehaald wordt en die) bij de burgers wordende aangegeven, te verhoogen op 6 car. gld. (voor) yder aam". Ook tappers en herbergiers van "gemelde brandewijnen en gedistilleerde wateren" moeten ten behoeve van het arme weeshuis 5 car. gld. en tien stuiver (per aam) betalen.

In 1719 besluit de magistraat dat nieuw gekozen vroedschappen bij hun aantreden voortaan geen 100 maar 75 gld in de kas van het stads- en diaconieweeshuis behoeven te storten. Deze lagere bijdrage is een gevolg van het afnemen van het vermogen van de burgerij, de verbeterde financiële positie en de algehele redelijke conditie van het weeshuis. Dus, in tegenstelling tot de situatie van de bevolking, draaide het weeshuis blijkbaar weer wat beter!

In 1768 is de armenkas (weer) leeg en de diakenen krijgen de schuld. Men vraagt zich af of er nog een spinhuis moet worden opgericht waar de gealimenterden in moeten werken. Dit komt niet van de grond. Er moet meer toezicht op het weeshuis voor buitenarmen en ledematen komen. Uit de regering worden vier en uit de kerken drie gecommiteerden benoemd die dat ieder week moeten doen. Dit biedt helaas geen voldoende resultaat.

Het Staverse armen- en weeshuis

Wanneer het armen- en weeshuis als instelling in Staveren is gesticht is nog niet gevonden, maar in het begin van de 17^e eeuw is er wel een bewijs van een onderkomen voor de wezen bekend. Op 25 oktober 1627 dragen de bestuurders van de stad op het terrein van het gesloopte Blokhuis een huis met twee kamers als "Armen Weeshuis" over aan de armenvoogden van de

gereformeerde Kerk. De armenvoogden worden vrijgesteld van grondpacht, zijnde 3 gulden en 5 stuivers, maar er moeten wel duidelijke huisregels voor het weeshuis worden gemaakt.

Ook in het elders staande gasthuis in de stad werden armen en wezen ondergebracht. Dat er wel eens wat mis ging blijkt uit het volgende. Als op 15 september 1636 de burgemeesters en vroedschappen bij elkaar komen hebben zij na hoor en wederhoor en advies vanuit de gemeente bevestigd dat het gasthuis "seer misbruijckt wordt" en dat daarom tot "profijt, gerijff ende commoditeijt" de arme wezen van burgers in het Weeshuis onderhouden mogen worden in plaats van in het gasthuis.

Overdadig gebruik van Hollands bier en tabak

Als de uitgaven van het armen- en weeshuis soms niet gedekt kunnen worden komen er allerlei ideeën van de grond om aan geld te komen. De magistraat besluit in 1636 dat de doodgraver één carolus gulden aan de armen moet afstaan voor iedere dag dat hij een graf langer dan drie dagen open laat liggen. Ook onbehoorlijke "brandewijndrinckers ofte andere wijn- ofte biernuttighers" kunnen een boete krijgen van 3 carolus gulden, waarvan 1/3 naar de armen gaat. De rest van de boete gaat naar de magistraat en naar de wachtmeesters en zijn dienaars.

Het zit de bestuurders echter niet mee als in hetzelfde jaar ook duidelijk wordt dat het armen- of gasthuis, dat eigenlijk gebruikt behoort te worden voor arme noodruftige personen, "misbruickt (is) geweest tot veel ongeregheden, te weten dat vele vagebonden ende bedelaars (van buiten), dien de luijegheijt liever hebben als den arbeit".

Het was zelfs zo ver gekomen dat enkele van die vreemdelingen "(over)daeghs aelmoese(n) vergadert hadden (die ze) des avonts aen Hollants bier ende toeback in overdaedt comen duerbrenghen, waerduer sij droncken sijnde vele ongereghelheijden pleegghden 't welke geensints behoorde getollereert ofte toegelaeten te (worden), maer ten contrarije geweert te werden".

De magistraat stuurt daarop de wachtmeesters en zijn dienaars er op af om te "verhinderen dat geen bedelarije in dese stadt solde geschieden". Verder leek het hun verstandig eens in de steden rondom te kijken hoe het daar toeging, want als het gasthuis als een "Beijert" (=herberg) gebruikt wordt was het beter "omme de Beijert geheel uit te roijen" en het tot bewoning van "arme wesen van burgers affcomstich bequaem te maecken". Het armen- en gasthuis zou dus een weeshuis worden onder nader te stellen "conditien ende articulen". Dit onder het motto "daer sal geen bedelaer in Israël sijn"!

Het armen- of gasthuis zal gesticht en gereed worden gemaakt als armen-weeshuis onder nader te stellen condities en artikelen, "aldus gedaen ende geresolveert op den raethuijse op huijden desen de 17e novembris 1636".

Regels voor het weeshuis en de bestuurders

Zoals we hiervoor gezien hebben moesten er nieuwe regels opgesteld worden. De magistraat gaat bij omringende plaatsen langs om zich te informeren over "seeckere poincten ende articulen waernae gereguleert sal worden". Zij besluiten in 1636 de volgende 15 artikelen vast te stellen die samen een aardig beeld vormen over hoe de samenleving in die tijd meende om te moeten gaan met deze onfortuinlijke ouderloze kinderen.

1. De magistraat benoemt 3 gekwalificeerde weesmeesters die verantwoordelijk worden voor het toezicht op het weeshuis. Eén daarvan komt uit de magistraat en twee uit de burgerij, waarvan er één van de gereformeerde en één van mennoniete huize moet zijn.
2. Naast de gekozen weeshuismeesters worden twee burgemeesters en twee vroedschapsleden gekozen die het gasthuis "bequaem sullen laeten maecken tot een arme weehuijs". Dat betekent dus dat het Gasthuis, waar we in een ander artikel over schreven, verbouwd moest worden.

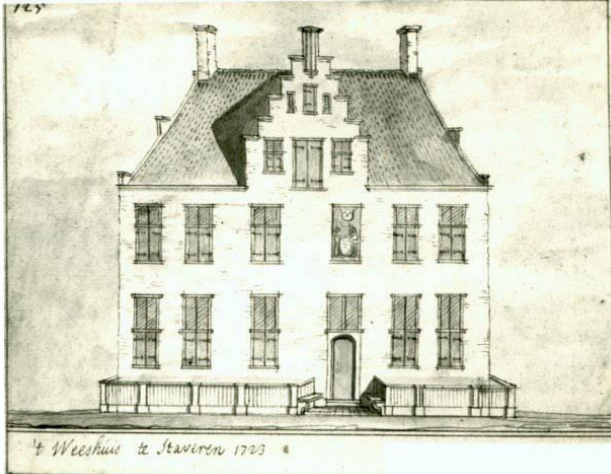
3. Elk jaar treedt er één weesmeester af, de eerste twee jaar bij loting. De magistraat zorgt voor een opvolger en kiest deze 8 dagen voor de eerste meidag.
4. De weesmeesters moeten elk jaar in de maand april verantwoording aan de magistraat afleggen over de rekening en de administratie.
5. De toe te laten wezen zijn burgerkinderen, waarvan de vader en/of de moeder meer dan 10 jaar in de stad gewoond hebben en waarbij geen onderscheid in de kerkelijke gezindtheid geldt.
6. De weeskinderen moeten in ieder geval 3 jaar oud zijn en mogen in het weeshuis wonen tot ze 18 jaar oud zijn, of langer als de weesmeesters dat nodig vinden.
7. De meisjes leren handwerken en de jongens een ambacht, maar zij kunnen ook "naer gelegentheijt ter zee bestelt" worden. Wat tot "profijtt mochte comen" zal ten goede van de wezen komen. Het verdiende geld werd dus in de kinderen geïnvesteerd.
8. Het bezit van de wezen (roerende en onroerende goederen, niets uitgezondert) komt ten goede van het weeshuis. Als tegenprestatie zullen de wezen "met een eerlick cleed versien" worden, tot discretie van de weesmeesters.
9. Goederen die de wezen tijdens het verblijf in het weeshuis "van vrunden mochte aencomen" vervallen ook aan het weeshuis, ten minste zo veel als ze kosten aan "cost, dranck, cledinghe ende hantreijckinge".
10. Als een wees tijdens het verblijf in het weeshuis sterft, zonder nalating van wettige kinderen of kindskinderen, vervallen hun bezittingen aan het weeshuis.
11. Oude mannen of vrouwen, die 15 jaar in de stad hebben gewoond, mogen als zij daar "begerich" naar zijn ook in het weeshuis worden opgenomen. De weesmeesters moeten dit wel goedvinden en toestemming vragen aan de magistraat. De ouderen moeten dan wel al hun bezittingen aan het weeshuis afstaan.
12. De dagelijkse leiding van het weeshuis wordt opgedragen aan een paar "vrome en godtsaliche" echtelieden. Zij moeten zorgen voor toezicht, regering, tucht en "handtreijckinghe" en moeten

de wezen naar "eere en gehoorsaemheijt" goede discipline bijbrengen.

13. Voor het onderhoud zullen "enige" inkomsten en andere "profijtten" ten goede komen aan het weeshuis. Allereerst zullen ook de inkomsten en profijten van het voorschreven gasthuis worden "geïmploieert" oftewel in het weeshuis worden ondergebracht. Hierbij behoren ook de "penningen" die daar nu en in de toekomst voor gereserveerd zijn. Andere inkomsten zullen bestaan uit collectes, bossen (de armenbus), opbrengsten van de lommerd en van de stedelijke verpachtingen van 't landschap.
14. De magistraat kan deze artikelen naar bevindt van zaken verminderen en uitbreiden als dit voor de welstand en ten goede van het weeshuis nodig is of als hier "executabele" (= uitvoerbare) misverstanden, interpretatieverschillen en dergelijke uit zouden voortvloeien.
15. Alle artikelen zullen voor iedereen openbaar zijn en "behoorlijk" gepubliceerd en daarna "met bevel" gereguleerd worden met aan ieder het verzoek hieraan de milde hand te willen houden en de "wercken van barmharicheijt ende weldadicheijt (te) bewijsen".

Uiteindelijk blijkt het bestaande gasthuis niet te worden verbouwd. In plaats daarvan wordt een paar jaar later elders in de stad een nieuw armen- en weeshuis gebouwd. Op 10 maart 1638 stellen burgemeesters en de vroedschap "tot opbouwinghe van het armeweeshuijs" vier personen aan om de bouw te begeleiden: burgemeester Gerrit Saeckles, vroedschap Thomans Garrijts, en Frans Taijckes en Allert Wijnckes uit de burgerij. Zij beloven "nae hun vermoghen daerinne te doen alles wes ten meesten nut ende profijtt van de voorschreven weeshuijse sal moghen strecken". We weten niet wat het nieuwe weeshuis heeft gekost, maar we weten wel waar de wezen uit het voormalige gasthuis naar toe moesten.

Op de vogelvluchtkaart van Schotanus uit 1644, die we in het eerste deel hebben geplaatst, is in het zuidooster kwartier van de stad aan de huidige Achterdelft een groot voornaam stenen gebouw te zien. Het zuidooster kwartier was toen nog een betrekkelijk nieuwe wijk en op dat moment nog niet helemaal bebouwd. We zien duidelijk tussen de huizen en schuren allemaal boomgaarden en moestuinen.

Ruim 80 jaar later tekent J. Stellingwerf het "Burger Weeshuis te Stavoren" en je kunt heel goed de gelijkenis zien met het gebouw op de kaart van Schotanus.

We slaan een periode over en dalen in het begin

van de 18e eeuw weer in Stavoren neer. De Gouden Eeuw is inmiddels passé en het gaat minder goed met de Republiek. Ook in Stavoren wordt dat blijkbaar ondervonden want de financiële positie van het weeshuis laat te wensen over. De magistraat stelt daarom op 2 januari 1714, met verwijzing naar een besluit van de Staten van Friesland uit 1707, dat er nieuwe revenuen moeten worden aangeboord om de "zeer agterlijken staat van het weeshuis" op te heffen. De bestuurders "resolveren en arresteren bij desen den impost (belasting) van de brandewijnen en gedistilleerde wateren (die opgehaald wordt en die) bij de burgers wordende aangegeven, te verhoogen op 6 carolus gulden (voor) yder aam (inhoudsmaat voor 135 tot 160 liter)". Ook tappers en herbergiers van "gemelde brandewijnen en gedistilleerde wateren" moeten ten behoeve van het arme weeshuis 5 carolus gulden en tien stuiver (per aam) betalen.

Ook van de beter gesitueerden moet geld binnenkomen, maar de recessie werkt ook bij hen door. Bestuurders moesten bij hun aantreden als vroedschap in de gemeenteraad een bedrag in de kas van het stads- en diaconieweeshuis storten. In 1719 besluit de magistraat dat nieuw gekozen vroedschappen voortaan geen 100 maar 75 gld behoeven te storten. Deze lagere bijdrage is een gevolg van het afnemen van het vermogen van de burgerij, terwijl de financiële postie en de algehele conditie van het weeshuis beter is geworden. Dus, toen het slechter ging met de bevolking, raakte het weeshuis in beter vaarwater!

In 1768 is de armenkas helaas (weer) leeg en de diakenen krijgen de schuld. Men vraagt zich af of er nog een spinhuis moet worden opgericht waar de gealimenterden in moeten werken. Dit komt echter niet van de grond. Er moet meer toezicht op het weeshuis voor buitenarmen en ledematen komen. Uit de regering worden vier en uit de kerken drie gecommitteerden benoemd die dat iedere week moeten doen. Dit biedt helaas geen voldoende resultaat. Het weeshuis wordt in roerige tijden ook voor andere doeleinden gebruikt. In 1799, de Franse tijd, betaald Olof Gerrits voor geleverde winkelwaren aan het weeshuis "gebruikt wordende tot een hospitaal".

De wezen

Het aantal wezen dat het weeshuis bewoonde schommelde rond de 35 kinderen en de verhouding tussen jongens en meisjes wisselde afhankelijk van de omstandigheden.

Het aantal gereformeerden was, gelijk aan de hele Staverse bevolking, in de meerderheid en daarna kwamen de doopsgezinden, maar er woonden soms ook kinderen van Roomse of Lutherse ouders. Dat er vaak meerdere kinderen uit één gezin in het weeshuis terecht kwamen is begrijpelijk.

Een inschrijving in het weeshuis zag er zo uit:

- *Den 14 Augustus 1750 zijn int weeshuijs aangenomen de kinders van Wijkke Reities met namen alst volgt:
Antjen Wijkkes oud vijftien jaren,
Reitie Wijkkes oud tien jaren,*

Pijtter Wijpkjes oud ses jaren.

Zoals we eerder schreven werden de kinderen opgeleid om uiteindelijk zelf een bestaan op te bouwen. We zagen eerder dat ze bij 18-jarige leeftijd het weeshuis mochten verlaten. In de 18^e eeuw is dat inmiddels verhoogd naar 22 jaar en werd hun vertrek aldus genoteerd:

- *1762 den 3 maj heeft Reitse Wypkes sijn vrijheit verkregen. 1763 sijn uitbunst ontfangen. Reitse was in 1762 22 jaar oud.*

De kinderen kregen hun vrijheid en een zogenoemde uitbunst. Dit was wat kleding met soms wat gereedchap, zoals een timmerkist voor de jongens of naaigerei voor de meisjes.

- *Den 9 octob 1733 heeft Ijtjen Annes tot haar uijt bunst gekregen zoo volgt.*

Een croon sajen schort met een borstrok, twee hemden, een bruijne schorteldoek, een paar hosen en een paar muijlen. Aldus gedaan en mede gegeven in presentie van ons diaconen dewelke hetzelve hebben ondertekent int Weehuijs vergadert zijnde datum als boven.

Simke Uijlkes, B. Sigersma, F. Hellendoorn, Garrijt Tomas.

Op 19 november 1727 vinden de buitenvoogden en diaconen van het Gereformeerde (!) dat de meeste weesjongens die timmeren of iets anders hebben geleerd "qualijk in staet sijn met den ouderdom van 22 jaren het handwerk na behoren te exerseeren". Daarom hebben ze met goetvinden van de magistraat en vroedschappen samen met de kerkenraad besloten dat vanaf nu jongens beneden de 24 jaren pas "hun vrijheit en affchut sullen mogen" krijgen als ze onvoldoende presteren. Vertrekken ze eerder dan verspelen ze hun "uijt bunst kist en gereedschap niet alleen, maer soodanige straffe als wij na omstandigheid van saken sullen verstaen". Dat waren nog eens tijden!

Overigens werd men nog in het begin van de vorige eeuw pas bij de leeftijd van 23 jaar als volwassen aangemerkt!

Het uitbesteden van weeskinderen om wat inkomsten voor het weeshuis op te brengen ging als volgt:

1762 den 5 april is Anne Baltas verhuurt bij scipper Sijtse Pijbes weeks f 1-16-.

Hoewel we in een dergelijke regel een ondertoon van dwang en nederigheid proeven komen we ook echt trieste berichten als deze tegen:

Op 6 augustus 1762 is "Garit Leins uyt weeshuijs op 't karkhof begraven".

Op 30 juni 1764 wordt Aack (Auck) Pieters, geboren te Stavoren, opgevoed in het weeshuis en in februari 1763 als meid bij burgemeester F. Domna en Sibbeltje Tietes uitbesteed, beschuldigd van het regelmatig stelen van geld, zilveren lepels, knoppen enz. De straf, die wordt uitgesproken door het Hof van Friesland, is streng geselen, brandmerken en 5 jaar in de gevangenis!

Na de weeskinderen nemen we u mee naar de leiding van het weeshuis.

De armenvoogden

Armenvoogden komen in Stavoren al vanaf de middeleeuwen voor. Het verlies van beide ouders is voor kinderen, zonder verdere familie te hebben die de verzorging kon overnemen, helaas van alle tijden. Er moest dus een zekere opvang geregeld worden om te voorkomen dat de kinderen tot bedelstaf of criminaliteit vervielen. De armenvoogden zorgden dat er toezicht en lijfbehoud over deze kinderen georganiseerd werd. Er waren vier voogden, benoemd uit het stadsbestuur en de hervormde kerk, verantwoordelijk voor het beheer van en het toezicht op het weeshuis. Hoewel niet geheel duidelijk omschreven onderscheidde men binnenvoogden voor de kinderen die in het weeshuis woonden en buitenvoogden voor de kinderen die bij gezinnen of bij een werkgever waren ondergebracht. Op 4 november 1719 worden Lein Douwes en Wouter Fockes als nieuwe buitenvoogden aangesteld. Deze personen uit de middenstand van de gemeente komen we zowel als burgemeester en vroedschap in het stadsbestuur tegen. Men hield de lijntjes kort!

Naast de voogden zorgden tot 1796 ook vier diakenen voor het toezicht.

De weesvaders

Uit de archieven hebben we de volgende namen gesprokkeld.

1762 Harmen Jans Bootes;

1784 Pieter Haytes (overleden 1787, getrouwd met Lol Sallings);

1786 Hein Willems (overleden 1792, getrouwd met Yda du Bois);

1796 Jan Rintjes (getrouwd met Hendrikje Johannes);

1809 Oeds Jans Bakker tot 1817 (getrouwd met Marijtje Jans).

De Franse tijd

In 1796 breekt de "nieuwe tijd" aan en dat betekent ook een omwenteling als de armenzorg gesplitst wordt in een burgerlijke en een kerkelijke: *Alzoo de voogden en diaconen op heden geprocedeerd hebben de scheiding en deeling: ten eerste van de diaconie en stadsweeshuis inboedel alsmede de diaconiehuysjes, ten tweede de contante penningen ten einde dat de voogden aen de diaconie schuldig gebleken zijn een leninge van 500 car gld.*

Nadat deze scheiding werd vastgesteld berustte het beheer bij het stadsbestuur.

Dit helpt het weeshuis niet uit de steeds terugkerende deplorabele staat. De steeds duurder wordende leveranties zijn de grootste kostenpost. Om het weeshuis van de ondergang te redden worden er 5 gecommiteerden benoemd: Siedze Gerbens, Auke Jacobs, Ids Doedes, Antie la Haise en Gerben Siedzes. De laatste weigert zonder opgaaf van redenen en in zijn plaats komt Willem Cornelis. In deze namen herkennen we nieuwe Staverversen die na de omwenteling de dienst in Staveren uitmaken.

Drie dagen later, op 4 april 1801, start men een "negotie" van lijfrenten tegen 8% ten laste van de stad. Ook houden de weesvader Oeds Jans Bakker (afkomstig uit Groningen en tevens lid van de gemeenteraad) en Antie la Haise een vrijwillige collecte. De eerste namens de Raad en de laatste namens de gecommiteerden. De predikant wordt verzocht deze collecte na de preek vanaf de

kansel aan te bevelen. Al met al is er 1.000 gld nodig om de boel te redden.

De noodzakelijke reparatie voor het, inmiddels tot "gesticht" gedegradeerde weeshuis, kunnen niet meer opgebracht worden, wegens "schaerstheid der kasse". In het jaar 1812 zijn de beide opzienders, bestaande uit de vader en moeder, al afgedankt en de kinderen zijn bij de vader in een voor nood gehuurd huis ondergebracht. Het blijkt dat de meeste jongens zeeman zijn geworden en dat voor de overige kinderen geen werk meer gevonden kan worden. De armoede neemt zienderogen toe en de huisbezittende armen worden door liefdensgaven ondersteund.

In 1814 is de armenzorg zo noodlijdend dat de maire, Jacob Lootsma, een verzoek doet aan de Gouverneur van Vriesland. De armen zijn inmiddels uitbesteed en, "zo wordt egter mijnen vrees bewaarheid", de zorg van Oeds Jans Bakker wordt in verband gebracht met een tekort van 900 gld.

Oeds was ten einde raad over de financiële positie van het weeshuis en had vermoedelijk te veel geld uitgegeven dan hij kon verantwoorden. De maire was daarom "genoodzaakt geweest de armen uit te besteeden onder belofte van contante betalinge, vermits deze nood een dadelijke voorziening vorderen". De uitbesteding van de wezen bracht vermoedelijk de enige oplossing om de schuld af te lossen. In ieder geval lijkt daarmee ook het einde van het weeshuis te zijn ingeluid.

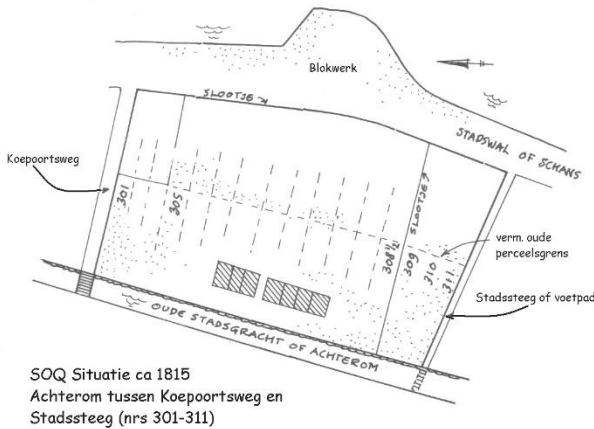
Sloop weeshuis

De Leeuwarder Courant plaatst op 3 december 1814 de aankondiging van de publieke verkoop bij afbraak van het weeshuis te Stavoren..

Onder toezicht van Notaris Albarda en namens de voogden van de Algemene Armenstaat te Stavoren wordt bij strijkgeld de sloop van het gebouw aan de meest biedende te koop aangeboden. Het grote gebouw, voorzien van "differte vertrekken, met alle de annexen van

dien", voorheen gediend hebbende als Arme- of Weeshuis, staande in Wijk A nummer 55.

De verkoop vindt plaats op 5 december om 11 uur s'morgens in de Algemeene Weeskamer.

De plaats van het weeshuis is goed te localiseren door de oudste kadastrale kaart uit 1832 en de vergelijking met de belastingtabellen uit de 18^e en 19^e eeuw. Na de sloop van het weeshuis blijft de grond van de Algemene Armvoogdij, later de Algemene

Armenstaat genoemd. De oudste kadastrale aanduiding is sectie A, nummer 523. Op de lege plek en daarnaast worden zeven zogenoemde algemene armenkamers gebouwd. De armenzorg in Staveren werd in de 19^e eeuw met de invoering van de Armenwet van 1854 landelijk gelijk getrokken.

Het vroegere weeshuis kan tegenwoordig ongeveer gedacht worden ter hoogte van huisnummers Achterdelft 23 en 25.

Studiegroep Oud Staveren, Rob Boom (www.oudstaveren.nl)

DE VOLGENDE GEGEVENS ZIJN NIET GEPUBLICEERD IN 'T STAVERS KRANTSIE

02-02-1622 Schuldbekentenis: Gerrit Sytties en Reyner Pouwelsdr e.l. en burgers te Staveren schuld aan Marten Ottes en Lieuck Hendriks e.l. te Staveren. Onderpand: onse huijs en stede op 't gedemolieerde clooster binnen Stavoren (T13-36, nr. 120/40, GJB 2015, J. De Vries).

Proclamatieboek:

Op huijden den 25e octobris anno 1627 sijn collegialiter.....die welcke eendrachtelijck verclaerden overgedraeghen te hebben aen de armevoochden van de Gereformeerde Kercke der voorschr. stede alle alsulcke huijsinge bestaende in twee camers staende en gelegen op "t gedemolieerde blockhuijs deser stede, welcke bij wijlen Jacob Frans bewoont placht te worden. Bij den welgemelten Magistraet bij "t lichten van segel gecoft vermoghende de artlen daeraff gemaect ende "t decreet daeroppe te volghen. Volghende dien is geresolveert dat so lange de voorschr. huijsinghe tot de arme weeshuijs alhier gebruijckt mach werden, dat d"selve grontpacht, naemenlijck ter somme van 3 ld 5 strs bedraeghende, bij de selve armvoochden niet en sullen werden betaelt, dan d"selve tot de tijde voorschr. daeraff geexomeneert ende ontslaeghen sal weesen.

Resolutieboek nrs. 15-17, 1610-1670:

Also de burgemrs ende vroetschappe binnen Stavoren, op den 15e septembris 1636 op den raethuijse bij malcanderen collegialiter vergadert wesende, hebben met overroepinghe, advijs ende goetvinden van de brede gemeente, naer costume ende oudergewoonte opgeroepen, beaemt ende geresolveert dat in plaetse van het gasthuijs, dat seer misbruijckt wordt, een arme weeshuijs tot profijtt, gerijff ende commoditeijt van arme wesen van burgers affcompstich daerinne worden gehantreijckt ende onderhouden moghen worden. So is"t dat burgemrs ende vroetschap volghens voorschr. resolutie om redenen daerinne verhaelt, nae genomen informatie van naebuijerighe plaetsen,

Studiegroep Oud Staveren (2017/18)

hebben tot voortganch van het voorschr. armenweeshuijs met goede aendacht overlecht ende rijpe deliberatie mits desen gemaect seeckere poincten ende articulen waernaegereguleert sal worden als volcht:

In den eersten dat alsnu bij burgemrs ende vroetschap gecoren sullen worden drie bequaeme ende gequalificeerde weesmrs, te weten één utten burgemrs ofte vroetschap, twe utten brede gemeente, namentlijck één die professie doet van de gereformeerde gemeente ofte ten minsten toegedaene tot d'selve ende één van de minnotijten gesinde. Die welcke in alles de opsichte van het weeshuijs en de wesen sullen hebben.

3. Item sal alle jaeren één van de weesmeijsters affgaen, dat de eerste twee jaeren bij lottinghe sal geschieden. In welcken plaetse de burgemrs ende vroetschap telckens electie ende verkiesinghe sullen doen acht daeghen voor meijedach.

4. Dat de weesmrs alle jaere in den maent van aprill pertinent rekeningh, bewijs ende reliqua van hun administratie sullen doen aen den burgemrs, vroetschap fte der selver gecommiteerden.

5. Dat in het voorschr. weeshuijs toegelaeten ende aegenomen sullen worden echte burgers kinderen, wiens vader ende moeder verstorven sijnde, thien ofte één van beijde de tijt van thien jaeren in desen stadt gewoont hebbende, sonder onderscheijt te maken van gesindheijden.

6. Dat alsulcke armewesen die in het weeshuijs moghen comen out moeten sijn drie jaeren ende daerinne niet langer moghen verblijven als totten ouderdom van achtien jaeren. Ofte ten ware sulcx om redenen langer bij den weesmrs bevonden mochte worden.

7. Dat de weesen hantwercken ende ambachten sullen leren en doen, nae dat de weesmrs believe sal, ende "t gene daarvan "t profijtt mochte comen, sal tot derselver wese geimploieert werden, gelijk sij oock naer gelegentheijt ter zee bestelt sullen werden. Ende wat bij alsulcks verdient mochte werden sal oock derselver profijtte aen cost ende cledinghe geimploieert werden.

8. Dat alle het goet so roerlijck als onroerlijck, geen exempt, dat bij alsulcke arme weesenouders naegelaeten werdt sal comen ten

profijtte van "t voorschr. weeshuijs. Dat sullen de weesen utten voorschr. weeshuijs gaende met een eerlijck cleed versien werden. Alles tot discretie van de weesMrs.

9. Dat oock alle goeden de selve weesen, in welcke tijt sij in "t voorschr. weeshuijs woonachtich sijn, van vrunden mochte aencomen sullen oock tot profijtte van het voorschr. weeshuijs mede comen. Ten minste so veel als hun cost, dranck, cledinghe ende hantreijckinghe sal comen te bedraeghen.

10. Dat de weesen, utt den weeshuijs sijnde comende te sterven, sonder wettighe kijnders ofte kijntskinderen nae te laeten, sullen alle desselfs goederen comen tot profijtte van het voorschr. weeshuijs.

11. Dat oude personen, het sij mans ofte vrouspersonen 15 jaeren in de stadt gewoont hebbende, begerich sijnde in den weeshuijs te wonen sullen daerinne mede moghen comen. Doch alles tot discretie ende goetvinden van de weesMrs met expresse appobratie ende believe van de burgemrs ende vroetschappe. Des dat alle haer goederen, oock dien sij comen nae te laeten, sullen comen tot profijtt van den voorschr. weeshuijs

12. Dat het voorschr. weeshuijs aengenomen sullen werden een paer echtelujden, eerlijck, vroom ende godtsalich, die welcke in alles goede toesicht, regeringhe, tucht ende hantreijckinghe sullen doen, de weesen in goede discipline te houden. Voorts de weesMrs alle eere ende gehoorasaemheijt bethonen.

13. Ende dat het voorschr. weeshuijs tot onderhout enighe opcompsten ende profijtten daer toe moghen hebben. Sullen daer toe eerst ende alvoren geimploieert werden de profijtten ende opcompsten tot het voorschr. gasthuijs behorende. Oock merckelijcke penningen die als nu daer gegeven werden ende "t gene vervolgens meerder mochte comen. Sal oock, indien nood, nae gelegentheijt collecten gedaen werden. Sullen oock te profijtte comen de bossen ende oock de penningen van de lombert ende "t gene van "t lantschaps jaerlicx ter stede van verpachtingh compt in voeghen hiernaede declareert staet.

14. Dat de burgemrs ende vroetschap met overroepinghe van de meesten articulen sullen verminderen ende vermeerderen nae

geleentheit ende eijsch van saecken, so sij bevinden sullen tot welstant ende profijtte van de weeshuijse strecken. Oock indien utten articulen, "t gemaecte ende noch te maecken, enighe misverstanden soudē moghen ontstaen, ofte andersints dat bij ijemand enighe questien gemouveert mochte werden, hetsij hoedanich die moghen wesen, sal alles staen ter interpretatie, verclaeringhe ende utspreecken van de burgemrs, ende vroetschap, met ofte sonder overroepinghe van de weesmrs so sij bevinden sullen te behoren. Welcke interpretatie, verclaeringhe ende utspreecke geachtvolgth sal werden ende oock wesen executabel. 15. Ende ten eijnde "t gene voorschr. is een ijegelijck openbaer ende bekent sal sijn, so is goet gefonden dat "t selve behoerlijcken sal werden gepubliceert met bevell dat daer nae gereguleert sal werden. Versoekende aen een ijderen de milde hant daeraen te willen houden ende wercken van barmarticheijt ende weldadicheijt bewijsen.

Wordt mits desen de dootgraever geordonneert omme de graeven in de karccke nae exspiratie van drie daeghen nae date van de brgraevinghe wederom toe te leggen, wel ende perfectelijcken te vloeren. Bij pene ende verbuete van een car. gulden ende dat een ijderen dach ende dat so langhe "t voorschr. graff ongetoelecht ofte open sal geraecken te leghen. d" Welcke penen sullen comen ende geapliceert werden ten profijtte van de armen. 5-1-1636 (doodgraver)

"t Sij dat het geschiet met sijn kennisse, ofte niet van ijemand van sijn huijsgesin. Ende sullen de brandewijndrinckers ofte andere wijn ofte biernuttighers op den voorschr. onbehoerlijcken tijt verbeurt hebben gelijcke drie car. gulden.

Welcke breucken geapliceert sullen worden: de derde parth tot profijtt van de magistraet, de derde parth tot profijtt van de armen ende de derde parth tot profijtt van de wachtmr. ende sijn dienaers.

Resolutieboek nrs. 15-17, 1610-1670
12-3-1636 (drankmisbruik)

Studiegroep Oud Staveren (2017/18)

Alhoewel het armehuijs ofte gasthuijs binnen deser stede Stavoren mett de middelen ende profijtten daertoe sijnde behoort gebruikt ende geimploiert te werden tot arme noodruftighe personen, is "t nochtans dat het langhe tijt grotelicx is misbruijckt geweest tot veel ongeregelheden, te weten dat vele vagebonden ende bedelaers, dien de luijegheijt liever hebben als den arbeit, van buijten incomende hen daerinne dagelijcx begeven, met grote menigte op de huijssen omlopen tot grote beswaringhe van de burgerije. Sulcx oock is streckende tot nadeel van de armen binnen deser stede voorschr. woonachtich. Jae was so verre gecomen dat enighe wat sij daeghs als aelmoese vergadert hadden des avonts aen Holants bier ende toeback in overdaedt comen duerbrengen, waerduer sij droncken sijnde vele ongeregeltheijden pleeghden, "t welcke geensints behoorde getollereert ofte toegelaeten, maer ten contrarije geweert te werden. Sulcx de burgemrs ende vroetschappe binnen deser vooschr stede op ten raethuijse aldaer bij malcanderen vergadert duer hen wachtmr ende sijn dienaers hebben gesocht te verhinderen dat geen bedelarije in dese vooschr. stadt solde geschieden opdat alsulcke misbruijcken ende ongeregeltheijden voorgecomen moghen werden. Dan als de vooschr. gasthuijs tot een beijert gebruijckt werdende, hebben de vooschr. burgemrs ende vroetschappe raetsaem bevonden nae het doen van andere steden omme de beijert geheel utt te roijen ende tot bewoninghe ende gebruijck van arme wesen van burgers affcomstich bequaem te maecken ende te gebruijcken, waertoe het ingestelt ende behoort gebruijckt te werden ten eijnde gevolcht mach werden:

"Daer sal geen bedelaer in Israël sijn". Doch also het een saecke van gewichte ende importantie is, so is ten raede goet gevonden om met overroepinghe van de brede gemeente te weten dat naer ordre ende oude gewoonte utt ijder quartier twe personen gecoren ende geroepen moghen werden Daer mede wijders te spreekken, raemen ende resolveren. Sulcx den burgemrs ende vroetschap op den 15e septembris 1636 op ten raethuijse bij malcanderen vergadert wesende ende mede utten brede gemeente, te weten utt ijder quartier twe personen gecoren ende ontboden sijnde namentlijk:

Andries Pieters, mr Andries Bonifacius utt het noordt west quartier, Evert Allerts ende Allert Heres uttet noortoost quartier, Jacob Jacobs ende Hijlcke Hamckes uttet suijdoost quartier, Pietert Pietersz d'olde ende Jelle Wijbes uttet suijdwest quartier. En hebben malcanderen geresolveert, gelijk sij resolveren mits desen, dat de beijert geheelijcken uttgeroijett ende affgeschafft sal werden. Dat het arme ofte gasthuijs voortaan gesticht ende bequaem gemaect sal werden tot een arme weeshuijs ende wel op alsulcke conditien ende articulen als naderhand bij burgemrs ende vroetschappe goet gevonden ende ingestelt sal moghen werden. Aldus gedaen ende geresolveert op den raethuijse. Ende is op huijden desen de 17e novembris 1636 door twee utten burgemrn ende twee utten vroetschappe bevestight. Huijden op dato ut supra. Sijmon Thomas Gaerit Saeckeles 1636 1636 Agge Wijpckes Reijner Florijs

Resolutieboek nrs. 15-17, 1610-1670

Aldus gedaen ende gersolveert bij burgemrs ende vroetschap der stede Stavoren in kennisse onser handen, voor ons ende vanweghen den anderen hier ondergestelt. Huijden den 5e martij 1638 is desen door de praesiderende burgemr en de naest praesiderende burgemr ende twe utten vroetschap voor hen ende vanweghen de gehele vergaderinghe vertiejckent. Huijden den 8e maij anno 1638. Gaerit Saeckeles Jacob Imes Hendrick Frijdach Heere Tomijs
Een samenvatting van de besluiten over het weeshuis. Het stichten van een weeshuis is christenplicht. Het gasthuis zal geschikt worden gemaakt voor weeskinderen en arme mensen moeten er ook kunnen wonen. Dit alles voor zover de geldelijke middelen reiken.

Op huijden den 10e martij 1638 is bij burgemrs ende vroetschap binnen Stavoren, op ten raethuijse collegialiter vergadert wesende, tot opbouwinghe van het armeweeshuijs als boumr. geordonneert ende gecommitteert Garrijt Saeckles burgemr, Thomas Garrijts mede vroetschap sampt Frans Taijckes ende Allert Wijnckes utten burgerije. d'Welcke 't selvighe geaccepteert hebbende, belooft nae hun vermoghen daerinne te doen alles wes ten meesten nut ende

profijtt van de voorsch. weeshuijse sal moghen strecken. Ende tot des hebben de burgemrs ende vroetschap aengenomen d"selve hun gecommiteerden neffens dien te bevrijen onder verbant so nae „t recht In kennisse van de presiderende burgemr en de naest presiderende burgemr ende utten vroetschap vertiejckent. Op date ut supra.

Agge ⁴⁶ Sijtjies Andrijes Andrijes Oudewaegen Hendrick Frijdach Heere Tomes.

Register van de opcompsten en de profijtten dien jaerlijcx tot den weeshuijse genoten sullen werden so volgt:

In den eersten de opcompsten ende profijtten tot den gasthuijse jaerlijcx behoort hebbende bedraeghen ongeveer - 125-0-

Item ende also jaerlicx van den lantschappe voor de armen enighe penninghen betaelt werden, sal daeraff het weeshuijs de eene ende de armen der gereformeerde gemeente de andere helfte ontvanghen ende genoten werden. Compt voor "t weeshuijs aen parth jaerlicx - 75-0-

"t Gelt in de armenbossen. Jaerlijcx gestelt op -150-0-

Utten arme oortiesgelden jaerlijcx te trecken ende ontganghen - 100-0-

Van de lombartsgelt - 50-0- Collecten te doen twemael "s jaers. De eene te doen in begin van junis ende de andere in decembris sal wel bedraeghen ongeveer -300-0-

Des soondach naemiddachs in de karcke om te gaen versaemelinghe te doen sullende wel bedraeghen nae gissinghe - 150-0- ----- Samen: -950-0-

In de marge stond:

Doch also enighe jaerlijkcx opcompsten ofte profijtten tot den weeshuijse gebruickt sullen werden, die welcke de karckeraedt tot onderhout van de buijtenarmen geimploieert hebben, aengesien sij den opsicht daerover mede hebben, so werdt bevonden in redenen te bestaen dat sij aldien het weeshuijs tot vermoghen ende conditie compt de armen alle behoerlijcke hulpe ende bijstant te doen ende de karckeraedt tot behulp voor ende onderhout van de armen enighe penninghen te laeten toecomen.

So tot verlijck als andersints.

Actum op ten raethuijse den 8e junij 1638.

De voorschr. profijtte ofte enighe van dien te verminderen ofte vermeerderen naer gelegentheijt so langhe bij den weeshuijse te verblijven als de burgemrs ende vroetschap goet duncken ende bevinden sal.

Sullen oock andere gelden ende opcompsten meerder te comen ende te beraemen tot den voorschr. weeshuijse mede ten profijtte geimploieert werden.

Vertrouwende vastelijck dat verscheidene besprecken tot onderhout ende profijtt van „t weeshuijs gedaen sal werden.

Hoewel de minnonijten gesinde swaricheijt maecken om jaerlijcx enighe penninghen tot het weeshuijs vastelijck te ontschieten, sullen de arme wesen van minniste ouders affcomstich nochtans daerinne mede genomen worden, mits dat daervan sal werden opgeschoten wat in redelijckheijt bevonden sal werden te behoren. Ende oock hun te onderwerpen d' articulen dien bij een ijegelijcken naegecomen ende geobserveert moet werden.

Aldus gedaen ende geregistreert bij burgemrs ende vroetschappe tot Stavoren ende dese door twe utten burgemrs ende twee utten vroetschappe behoorlijck ende van weghe de gehele vergaderingh bevestight. Huijden den 5e martij anno 1638.

„Den 10e martij 1642 voorn.

Is bij burgemrs, schepenen ende raedt sampt de vroetschap tot Stavoren op ten raedthuijse vergadert wesende geresolveert, dat de coopenningen procederende van de vercofte huijsinghe naest het gasthuijs, bij de gasthuijsvoochden ontfangen sullen werden omme daermede het gasthuijs voor so veel „t selve soude strecken te doen repareren.

Des daeraff houdende pertinent rekeningh so behoort. Actum ut supra.

2 – 4 – 1650. Een verzoek van de diakenen van de Gereformeerde Gemeente. Ze bieden de stad 2 á 3 duizend gulden uit de armenkas aan om op rente te zetten. Met dit geld kan de stad andere

obligaties aflossen. Wanneer de diakenen geld nodig hebben willen ze hun geld van de stad terug.

2 – 4 – 1650. In deze notulen staat de beslissing van de Raad. Zij gaat akkoord met het verzoek van de diakenen.

Resolutieboek 18, 1697-1727 en 1756

Blz. 342: Burgemeesteren en Vroedschappende Steede Stavoren na gedane convocatie op den Raedhuijse vergaderd wesende en voorgedragen sijnde den zeer agterlijken staat van het weeshuis alhier en dat diensvolgens ten hoogsten noodsaekelik is dat het selve met enige nieuwe revenuen wierde ondersteunt. So is't dat wij alles in agt genoomen hebbende na rijpe deliberatie in conformite van de resolutie der Heeren Staten desen Provincien in dato den 12 febris 1707 op het subject van de onderhoudinge der armen genoomen goedgevonden hebbende te resolveren en arresteren bij desen dan impost van de brandewijnen en gedistilleerde wateren den stadsdaelder subject sijnde en bij de burgers wordende aangegeven te verhoogen op ses Car. gld. yder aam meerder en minder gedeeltig na advenent sodat selve van nu aff aan, Evenwel impost sullen betalen van voors. Stadsdaelder als tapper en herbergiers van gemelde Brandewijnen en gedistilleerde wateren moeten betalen sullende deese profijten geconverteerd worden namenlik vijff Car. gld. tien strs. van zaam ten behoeve van het arme weeshuis alhier en de resterende tien strs ten profijte van de posten als voors. is gestatueert en in gebruike is geweest. Aldus gedaen geconcipteerd en gearresteerd bij de burgemeesters en de vroedschappen deser Steede op den Raedhuise 't oirconde des selve teekening, actum den 2 jan. 1714.

Resolutieboek 18, 1697-1727 en 1756

17-07-1719. Volgens een resolutie van 17-12-1688 moeten nieuw verkoren vroedsleden bij hun ambtsaanvaarding f 100 in de kas van het stads en diaconie weeshuis storten, maar het vermogen van de burgerij neemt erg af en het weeshuis is merendeels van haar drukkende schulden verlost en in redelijke staat gebracht. Daarom behoeven de nieuwgekorenen in het vervolg maar f 75 te betalen.

Studiegroep Oud Staveren (2017/18)

Weeshuis.

Op huyden den 4^e nov. 1740 hebben de voogden en diaconen toegestaan en bij verkoop daartoe geresolveert om aan Beits Baukes de vridom te geven om in dat huysjen te wonen zoo lang zij leeft voor de summa van 40 gld. (dit huis ligt in wijk C nummer 93).